

**ICOM 24. üldkonvernts Milanos, Itaalias.
Museums and Cultural Landscapes. Muuseumid ja kultuuriväljad.**

3.-9. juuli 2016.

Reet Pius

Tartu Ülikool

ICOMi 24. üldkonvernts oli ühtlasi pühendatud ICOM 70. aastapäevale. Ligi 3000 osavõtjaga üldkonvernts toimus Milano Kongressimajas MiCo. Kompositsiooniliselt jagunes konvernts istungiteks, tööks alakomiteedes ja suhtlemisväljaks ehk siis kultuurisündmused, ekskursioonipäev, õhtused üritused muuseumites ja galeriides.

Osalesin peamiselt Kujutava kunsti ICFA ja kogumispoliitika COMCOL ühise alakomitee sessioonidel, kuid kasutasin ka võimalust suhelda valdkondadevaheliselt ja kuulasin huvitavaid ettekandeid erinevates alakomiteedes.

Edasine on pigem minu muljed sellest massiivsest üritusest kui sõna-sõnaline aruanne. Piduliku avaistungiga üks peaesineja oli kunstnik Christo kui asjade mähkija (tuntud kui kunstnikepaar Christo ja Jeanne-Claude, kuid Jeanne-Claude on meie hulgast lahkunud). See näiliselt kasutu tegevus on tegelikult kui jumalik puudutus, tuues miljonite inimeste huviorbiiti sissepakitud hiiglobjekti. Itaalias oli veel näha tema viimati teostatud teos - järvele rajatud pakitud pontoonsild, mis andis inimestele võimaluse jalutada vee peal. Christo teoseid iseloomustabki nende suuremõõtmelisus, kaduvus ja emotsioon, just see, millega saab iseloomustada kultuurisündmust. Christo loomingu võtmesõnaks on koostöö. Ilma omavalitsuste ja institutsioonide koostööga ei valmiks ükski tema teos. Kuigi nüüd tuli saalist väga kõrgetasemelisi pakkumisi, ilmnes kunstniku pihtimusest palju kaotusi ja teostamata ideid. (Christo deviis on, et ta on teinud kogu elu kasutuid asju ja teeb seda elu lõpuni! Eestis on loome (majanduse) kasumlikkus siiski valus teema.)

Avapäeva teine peaesineja (kahjuks vaid video vahendusel ja seega võimaluseta küsimusi esitada) oli Türgi kirjanik, Nobeli preemia laureaat Orhan Pamuk. Tema rajatud muuseum Istanbulis (Museum of Innocence) kollektioneerib asju, millest on juttu tema romaanides, olles ühtaegu sümbioos museoloogiast, kirjandusest ja kultuuriväljast laiemalt. Nimetatud muuseum sai 2014. aastal Euroopa muuseumite aastaauhinna (EMYA). Pamuki sõnumiks on tekitada külastajas isiklikku ja emotsionaalset seost muuseumi eksponaatidega.

Kaasatus oli ka paljude teiste ettekannete peateema.

Oma peatekkande pidas Brera kunstigalerii ja raamatukogu (Pinacoteca di Brera, Biblioteca Nazionale Braidense) peadirektor James Bradburne Tarbekunsti ja disaini muuseumite sektsioonis (ICDAD). Mõningad märksõnad:

1. Muuseum olgu linna süda.
2. Küllastaja on muuseumis kõige tähtsam
3. Kujunda püsinäitus ümber iga kahe aasta tagant! (Ta oli selle muuseumi direktor olnud vaid 9 kuud). Näiteks luues uusi dialooge, muutes aktsente, kujundust, valgustust jne.

Külustuspoliitika rõhk olgu suunatud perekondadele ja lastele. Brera kaasamispoliitika väljendub lastele antud võimaluses valida igal kuul nõ „kõige parem maal“.

Perekondade olulisust sihtgrupina rõhutasid teisedki ettekandjad, lapsevanemad teevad siis osa tööst ära.

Brera üks hitte on Francesco Hayez' „Suudlus“ (1859), mis ajendas elavale diskussioonile, kas muuseumikeskkond võiks soosida intiimset lähedust, ikka muuseumi kui head emotsiooni tekitava keskkonna nimel (toodi näiteid, kus seda on soodustatud ja kus keelatud).

Alakomiteede ICFA ja COMCOLi kolmel ettekandepäeval räägitust peatuksin mõnel. Muutuvatest paradigmatel oli juttu nii mitmeski ettekandes. Keskne teema objektide algse funktsiooni või kaasaega kõnetava tähenduse kadumine ja ühiskonna / kogukonna kaasamine.

Eloy Koldewey Hollandi Muinsuskaitse Ametist tõi välja, et aastaks 2019 kaotavad Hollandis 40 raekoda oma funktsiooni ning kirikute puhul on kümnekonna aasta pärast need arvud juba sadades. Kuid samas ei saa muuseum olla koht, kuhu kasutatud asjad kokku kogutakse ning võimalusi otsitakse osaluse tekkimisega. Klaus Weschenfelder „Ühine pärand – jagatud vastutus“ tegeles sarnase probleemistikuga Saksamaal, ühiskonna kaasamise ja koostöösse pärandi hoidmisel.

Alexandra Bounia Kreekast käsitles kaasatust Kreeka avaliku ruumi monumentide näidetel, mis samuti vandalismi ohvriks langenud ning kogukonnas tehtud tööst nende mõtestamiseks ja edusammudest.

Kaasatuse teemal kõneles ka Åsa Stenström Rootsist Umeå Västerbottensi muuseumi näitel. ICFA ja COMCOL väljasõidupäev algas Brera galeriis, seejärel sõitsime Varesesse ning õhtul külastasime Milano eragaleriid (kortermuuseumi). Peatumata üksikasjadel, on väljasõiduistungid suurepärased suhtlemiskohad.

Üldkonverentsipäev viimane päev, ühtlasi laupäev oli teisemast teisem. Üldassamblee päevakavas oli ICOM aastaraport, töökava aastateks 2016-2022, auliikmete ja uue juhtkonna tutvustus.

Kõik teed viivad Rooma.

ICOMi üldkonverentsi traditsiooniks on ekskursioonid. Seekord oli valida ligi 40 ekskursiooni vahel, enamus olid turistide peavoolust kõrvale jäävad teemad ja teekonnad. Mina valisin vana palverännutee Firenze lähedal „Toskana - Castelfiorentino ja Certaldo: kunst, ajalugu ja palveränd“. Need paigad on osa Canterbury-Rooma palverännuteest. Meie programmis oli Castelfiorentino (tõlkes: linn Firenze lähistel) ja Certaldo. Mõlemis oli religioosse kunsti muuseum. Selline tihedus on tekkinud vajadusest kaitsta inimitühjade külade kirikute ja kabelite kunstiväärtusi, koondades need paremini valvatud kohta.

Certaldos veetis Giovanni Boccaccio oma elu lõpuaastad ning tema kodumajja on rajatud kirjaniku muuseum (Casa del Boccaccio), mille eelvusttekitav osa on muuseumis eksponeeritud maailma keeltesse tõlgitud Dekameroni väljaanded. Kuid veelgi õnnestavamad olid vaated ümbruskonnale – kultuurimaastikule kõige otsesemas mõttes. Castelfiorentino linnavalitsus kostitas meid kohaliku toiduga, meie mõistes itaalia hõrgutistega – kokku täiuslik kultuurielamus.

Üldprogrammist tuleks esile veel tõsta Leonardo da Vinci maalitud Püha õhtusöömaaja külastust Maria della Grazie kloostri refektuuriumis Milanos. Erakorraliselt korraldati 15 minutilisi seansse kella 10-ni õhtul. Osalus toimus eelregistreerimisega. Omal käel Milanosse minnes planeerige seda külastust mitu kuud ette ja broneerige aeg internetis.

Kokkuvõtteks: ICOM Milano 2016 üldkonverentsilt saadud emotsioonid ja kontaktid, ideed ja energia on hindamatud.

Täna ICOM Eesti Rahvuskomiteed ja Kultuurkapitali reisisõidu eest.